

RETTSMØTERAPPORT

i sak E-6/01

- revidert* -

ANMODNING til EFTA-domstolen om rådgivende uttalelse i medhold av artikkel 34 i Avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av et Overvåkningsorgan og en Domstol fra Oslo byrett i saken for denne domstol mellom

CIBA Speciality Chemicals Water Treatment Ltd med flere

og

Den norske stat, ved Kommunal- og regionaldepartementet

om tolkningen av Avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde, med særlig henvisning til følgende rettsaker:

- Artikkel 92, 93, 98 og 102 EØS;
- vedlegg II, kapittel XV (Farlige stoffer), særlig bestemmelsen under punkt 1 vedrørende unntak fra fellesskapslovgivningen knyttet til klassifisering og merking;
- felleserklæring vedtatt på EØS-komiteens møte 22 juni 1995 om EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV, om bestemmelser om ny gjennomgåelse på området farlige stoffer,¹ særlig tillegg II, som gir visse unntak for Norge (heretter "felleserklæringen av 1995" eller "1995-erklæringen"); og,
- felleserklæring vedtatt på EØS-komiteens møte 26 mars 1999, om EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV, om bestemmelser om ny gjennomgåelse på området farlige stoffer,² særlig tillegget til erklæringen, som gir visse unntak for Norge (heretter "felleserklæringen av 1999" eller "1999-erklæringen").

* Endring i avsnitt 66.

¹ EFT 1996 C 6, s.7.

² EFT 1999 C 185, s. 6.

I. Innledning

1. Ved en beslutning datert 22 august 2001, mottatt ved EFTA-domstolen den 31 august 2001, anmodet Oslo byrett om en rådgivende uttalelse i en sak innbrakt for denne mellom CIBA Speciality Chemicals Water Treatment Ltd med flere (heretter "saksøkerne") og Den norske stat, ved Kommunal- og regionaldepartementet (heretter "saksøkte").

2. Saken for den nasjonale domstolen gjelder spørsmålet om EØS-avtalen tillater saksøkte å stille krav til saksøkerne om å merke polyakrylamid som kreftfremkallende når innholdet av reststoffet akrylamid overstiger 0,01 vektprosent. Grensen i resten av Det europeiske økonomiske samarbeidsområde er 0,1 vektprosent.

3. EFTA-domstolen har ved en tidligere anledning mottatt en anmodning om en rådgivende uttalelse i samme sak. Dette ble gjort ved henvisning av 22 februar 2000, registrert ved EFTA-domstolen 25 februar samme år som sak E-2/00 *Allied Colloids*, dom av 14 juli 2000, foreløpig ikke publisert i EFTA Court Report (heretter "*Allied Colloids*"). Denne anmodningen gjaldt, blant annet, felleserklæringene av 1995 og 1999, og vil bli nærmere gjennomgått i kapittel II av denne rapporten. *Allied Colloids* er siden blitt etterfulgt av CIBA Speciality Chemicals Water Treatment Ltd.

II. Faktum og prosedyre

4. Faktum og bakgrunnen for saken for Oslo byrett er tilstrekkelig beskrevet i rettsmøterapporten i *Allied Colloids*, og vil bare bli gjentatt her i den utstrekning det er nødvendig for denne saken.

5. I sin anmodning i *Allied Colloids* forela Oslo byrett følgende spørsmål for EFTA-domstolen:

Gir Felleserklæringen til protokollen for EØS-komiteens møte av 22 juni 1995 om EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV, tillegg II med senere endringer, Norge adgang til å innføre et merkekrav for polyakrylamid som inneholder en konsentrasjon av reststoffet akrylamid som er lavere enn 0,1%, jfr Rådsdirektiv 67/548/EØF av 27 juni 1967 med senere endringer og Rådsdirektiv 88/379/EØF av 7 juni 1988 med senere endringer?

6. EFTA-domstolen avsa sin dom den 14 juli 2000. Den operative delen av dommen lyder som følger:

Tillegg II til felleserklæringen vedtatt på EØS komiteens møte 22 juni 1995 om EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV, om bestemmelser om ny gjennomgåelse på

området farlige stoffer, må tolkes slik at den ikke gir Norge adgang til å kreve merking av polyakrylamid som kreftfremkallende hvis det inneholder akrylamid som reststoff i en konsentrasjon som er lavere enn 0,1% av totalvolumet.

Tillegg til felleserklæringen vedtatt på EØS komiteens møte 26 mars 1999 om EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV, om bestemmelser om ny vurdering på området farlige stoffer må tolkes slik at den gir Norge adgang til å kreve merking av polyakrylamid som kreftfremkallende hvis det inneholder akrylamid som reststoff i en konsentrasjon som er lik eller større enn 0,01% av totalvolumet.

7. I den påfølgende saksbehandlingen for Oslo byrett har saksøkerne anført at EFTA-domstolens dom vedrørende tolkningen av felleserklæringen av 1999 gjør det nødvendig å stille supplerende spørsmål for å klargjøre det rettslige grunnlaget for den nevnte erklæringen. Dette anses relevant for behandlingen av saken slik den står for byretten, siden saksøkerne har anført at EØS-komiteen manglet kompetanse til å vedta det de hevder innebærer en utvidelse av de unntakene Norge opprinnelig ble gitt ved felleserklæringen av 1995.

8. Saksøkerne anfører blant annet at EFTA-domstolen, i sin avgjørelse i *Allied Colloids*, ikke behandler spørsmålet om EØS-komiteens kompetanse til å vedta de unntakene 1999-erklæringen oppstiller. Videre bestrider de EØS-komiteens kompetanse til å tillate disse unntakene.

9. På denne bakgrunn besluttet Oslo byrett å anmode om en rådgivende uttalelse fra EFTA-domstolen.

III. Rettslig bakgrunn

10. Rettsmøterapporten i *Allied Colloids* og EFTA-domstolens avgjørelse av 14 juli 2000 gir en detaljert beskrivelse av sakens rettslige bakgrunn. Det er ikke nødvendig å gjenta dette her. Enkeltheter er her referert bare i den utstrekningen det er ansett relevant i forbindelse med det supplerende spørsmålet som er reist i denne saken med hensyn til EØS-komiteens kompetanse til å vedta 1999-erklæringen.

11. De sentrale bestemmelsene vedrørende EØS-komiteen står i EØS-avtalens del VII, avsnitt 2 (artikkel 92 – 94), og lyder som følger:

Artikkel 92

1. Det skal opprettes en EØS-komité. Den skal sikre en effektiv gjennomføring av denne avtale og se til at avtalen virker. Den skal for dette formål utveksle synspunkter og opplysninger og treffe beslutninger i saker i henhold til avtalen.

2. *Avtalepartene - med hensyn til Fellesskapet og EFs medlemsstater, hver innen sitt myndighetsområde - skal holde rådslagninger i EØS-komiteen om alle saker av betydning for avtalen som forårsaker vanskeligheter, og som bringes opp av en av dem.*
3. *EØS-komiteen skal ved beslutning vedta sin forretningsorden.*

Artikkel 93

1. *The EEA Joint Committee shall consist of representatives of the Contracting Parties.*
2. *EØS-komiteens beslutninger skal treffes ved enighet mellom Fellesskapet på den ene side og EFTA-statene, som opptrer samstemt, på den annen side.*

Artikkel 94

1. *Representanten for Fellesskapet, dvs. EF-kommisjonen, og representanten for en av EFTA-statene skal etter tur være formann i EØS-komiteen i seks måneder.*
2. *For å oppfylle sine oppgaver skal EØS-komiteen som hovedregel møtes minst en gang i måneden. Videre skal den møtes på formannens initiativ eller etter anmodning fra en av avtalepartene i samsvar med forretningsordenen.*
3. *EØS-komiteen kan beslutte å nedsette underkomitéer eller arbeidsgrupper til å bistå den i å utføre sine oppgaver. EØS-komiteen skal i sin forretningsorden fastlegge sammensetningen og arbeidsmåten for underkomiteene og arbeidsgruppene. Deres oppgaver skal bestemmes av EØS-komiteen i hvert enkelt tilfelle.*
4. *EØS-komiteen skal utstede en årsberetning om hvordan avtalen virker og utvikler seg.*

12. *Artikkel 98 EØS lyder som følger:*

Vedleggene til denne avtale og protokoll 1 til 7, 9 til 11, 19 til 27, 30 til 32, 37, 39, 41 og 47 kan endres ved beslutning av EØS-komiteen i samsvar med artikkel 93 nr. 2, 99, 100, 102 og 103.

13. *Artikkel 102 EØS lyder som følger:*

1. *For å sikre rettssikkerhet og ensartethet innen EØS skal EØS-komiteen treffe beslutning om endring i et vedlegg til denne avtale så nær som mulig i tid etter at Fellesskapet har vedtatt tilsvarende nytt regelverk, med sikte på å gjøre det mulig med samtidig iverksettelse av det nye fellesskapsregelverk og endringene i vedleggene til denne avtale. For dette formål skal Fellesskapet så snart som mulig underrette de andre avtaleparter gjennom EØS-komiteen når det vedtar regelverk på et sakfelt som omfattes av denne avtale.*

2. Det skal vurderes i EØS-komiteen hvilken del av et vedlegg til denne avtale som ville bli direkte berørt av det nye regelverk.

3. Avtalepartene skal bestrebe seg på å komme til enighet i saker som er relevante for denne avtale.

EØS-komiteen skal særlig bestrebe seg på å finne frem til en gjensidig godtagbar løsning dersom det oppstår et alvorlig problem på et område som i EFTA-statene hører inn under den lovgivende myndighets kompetanse.

4. Dersom EØS-komiteen, selv etter anvendelse av nr. 3, ikke kan komme til enighet om en endring i et vedlegg, skal den undersøke alle andre muligheter for at denne avtale fortsatt skal kunne virke tilfredsstillende, og treffe enhver beslutning for dette formål, herunder muligheten for å konstatere at lovgivningen skal anses likeverdig. Denne beslutningen skal tas senest seks måneder etter at saken er forelagt EØS-komiteen, eller den dag det tilsvarende fellesskapsregelverk trer i kraft dersom denne dag er senere.

5. Dersom EØS-komiteen ved utløpet av fristen etter nr. 4 ikke har tatt noen beslutning om å endre et vedlegg til denne avtale, skal den berørte del av vedlegget, slik det er fastslått i samsvar med nr. 2, betraktes som midlertidig satt ut av kraft, med mindre EØS-komiteen bestemmer det motsatte. Et slikt midlertidig opphør skal få virkning seks måneder etter utløpet av fristen etter nr. 4, men under ingen omstendigheter tidligere enn den dag det tilsvarende fellesskapsregelverk er gjennomført i Fellesskapet. EØS-komiteen skal fortsette sine bestrebelser på å komme til enighet om en gjensidig godtagbar løsning slik at opphøret kan avbrytes så snart som mulig.

6. De praktiske følger av opphøret etter nr. 5 skal drøftes i EØS-komiteen. Rettigheter og forpliktelser som personer og markedsdeltagere allerede har ervervet i henhold til denne avtale, skal fortsatt bestå. Avtalepartene skal avgjøre de justeringer som måtte være nødvendige som følge av opphøret.

14. I de relevante bestemmelsene i EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV punkt 1 heter det blant annet:

Avtalepartene er enige om den målsetting at bestemmelsene i fellesskapsrettsaktene om farlige stoffer og produkter skal få anvendelse innen 1. januar 1995. (...) Dersom en EFTA-stat mener at den vil ha behov for unntak fra fellesskapsrettsaktene om klassifisering og merking, skal rettsaktene ikke få anvendelse for denne staten med mindre EØS-komiteen kommer frem til en annen løsning.

15. Den relevante teksten av 1995-erklæringen lyder som følger:

Felleserklæring vedrørende EØS-avtalens vedlegg II, kapittel XV, om bestemmelser om ny gjennomgåelse på området farlige stoffer.

Nr. 1: Rådsdirektiv 67/548/EØF av 27 juni 1967 om tilnærming av lover og forskrifter om klassifisering, emballering og merking av farlige stoffer (EFT nr. L 196, 16.8.1967, s. 1); og

Nr. 10: Rådsdirektiv 88/379/EØF av 7 juni 1988 om tilnærming av medlemslandenes lover og forskrifter om klassifisering, emballering og merking av farlige preparater (EFT nr. L 187, 16.7.1988, s. 14).

I tilpasningene til de to rettsaktene i EØS-avtalen er det fastsatt at en EFTA-stat, i forbindelse med gjennomgangen som fant sted i 1994, kan komme til at den vil ha behov for unntak fra fellesskapsrettsaktene om klassifisering og merking. Dersom dette er tilfellet, får rettsaktene ikke anvendelse for denne EFTA-staten.

...

Norge har på grunnlag av denne gjennomgåelsen besluttet å godta det eksisterende regelverk i Fellesskapet med virkning fra 1 juli 1995, men med krav om unntak på bestemte områder. Unntakene det gjelder er oppført i tillegg II.

Avtalepartene merker seg dette og slutter seg til siktemålet om at ovennevnte fellesskapsrettsakter bør få full anvendelse fra 1 januar 1999. En ny gjennomgåelse av situasjonen vil finne sted i løpet av 1998. Dersom en EFTA-stat kommer til at den fortsatt vil ha behov for unntak på bestemte områder omhandlet i dens respektive tillegg, får bestemmelsene det gjelder ikke anvendelse for denne EFTA-staten, med mindre EØS-komiteen kommer fram til en annen løsning.

Dersom Fellesskapets regelverk på dette området blir ytterligere endret eller utvidet før 1 januar 1999, skal avtalepartene gjøre sitt ytterste for å finne passende løsninger med sikte på å innlemme dette regelverket i EØS-avtalen. Framgangsmåten fastsatt i avtalens 97 til 104 får anvendelse.

16. Felleserklæringen av 1999 inneholder lignende bestemmelser. De endrede bestemmelsene lyder som følger:

....

Norge har på grunnlag av denne gjennomgåelsen besluttet å godta det eksisterende regelverk i Fellesskapet med virkning fra 01.01.99, men med krav om unntak på bestemte områder. Unntakene det gjelder er oppført i vedlegget.

Avtalepartene merker seg dette og slutter seg til siktemålet om at ovennevnte fellesskapsrettsakter bør få full anvendelse fra 01.01.01. En ny gjennomgåelse av situasjonen vil finne sted i løpet av 2000. Dersom en EFTA-stat kommer til at den fortsatt vil ha behov for unntak på bestemte områder omhandlet i dens respektive tillegg, får bestemmelsene det gjelder ikke anvendelse for denne EFTA-staten, med mindre EØS-komiteen kommer fram til en annen løsning.

Dersom Fellesskapets regelverk på dette området blir ytterligere endret eller utvidet før 1 januar 2001, skal avtalepartene gjøre sitt ytterste for å finne

passende løsninger med sikte på å innlemme dette regelverket i EØS-avtalen. Framgangsmåten fastsatt i avtalens 97 til 104 får anvendelse.

IV. Spørsmål

17. Følgende spørsmål ble forelagt EFTA-domstolen:

Har EØS-komiteen, etter vedtakelsen av felleserklæringen av 22 juni 1995, kompetanse til å beslutte at Norge kan gjøre unntak fra gjeldende fellesskapslovgivning, slik som unntaket gitt ved EØS-komiteens felleserklæring, av 26 mars 1999, slik dette er fortolket av EFTA-domstolen i *Allied Colloids*?

V. Skriftlige saksfremstillinger

18. I medhold av Vedtektene for EFTA-domstolen artikkel 20 og Rettergangsordningen artikkel 97, er skriftlige saksfremstillinger mottatt fra:

- Saksøkerne, CIBA Speciality Chemicals Water Treatment Ltd med flere, representert ved advokat Wilhelm Matheson, Advokatfirmaet Wiersholm, Mellbye & Bech;
- saksøkte, Den norske stat, representert ved advokat Thomas Nordby, Regjeringsadvokatens kontor;
- Den islandske regjering, representert ved Magnús K. Hannesson, juridisk rådgiver, Utenriksdepartementet, som partsrepresentant;
- EFTAs overvåkningsorgan, representert ved Peter Dyrberg, Juridisk direktør, avdeling for juridiske saker og eksekutivsaker, som partsrepresentant, assistert av Bjarnveig Eiríksdóttir og Per Andreas Bjørgan, henholdsvis senior saksbehandler og saksbehandler ved samme avdeling; og,
- Kommisjonen for De europeiske fellesskap, representert ved John Forman, juridisk rådgiver, som partsrepresentant.

CIBA Speciality Chemicals med flere

19. Saksøkerne legger vekt på at EFTA-domstolen i sin tidligere avgjørelse i *Allied Colloids*, kom til at felleserklæringen av 1999, etter sin ordlyd, er mer vidtfavnende enn det tidligere unntaket gitt ved felleserklæringen av 1995. Dette

innebærer at 1999-erklæringen inneholdt en ny rettsregel, og således endret graden av integrasjon fastlagt ved 1995-erklæringen. Det er også anført at EØS-komiteen ikke hadde hjemmel til å vedta videre unntak enn dem som ble vedtatt i 1995. Det anføres også at EFTA-domstolen ikke synes å ha vurdert spørsmålet om manglende kompetanse.

20. Saksøkerne er av den oppfatningen at det ikke kan utledes verken av hovedbestemmelsene i EØS-avtalen, kapittel XV i det aktuelle vedlegg II, eller felleserklæringen av 1995 at EØS-komiteen har kompetanse til å endre den rettsstillingen som følger av felleserklæringen av 1995 eller innføre en utvidelse basert på en tolkning av felleserklæringens ordlyd.

21. Saksøkerne hevder at fullmakten gitt EØS-komiteen i artikkel 98 og 102 EØS må tolkes snevert. Det er anført at det følger klart av nevnte artikler (lest i sammenheng med resten av EØS-avtalens del VII) at nevnte prosedyre bare gjelder saker vedrørende implementeringen og godkjenningen av ny fellesskapslovgivning. EØS-komiteen er ikke gitt lovgivningsmyndighet utover det som følger av artikkel 102 EØS. EØS-komiteen har således ikke kompetanse til å skape nye folkerettslige forpliktelser på vegne av de kontraherende parter.

22. Saksøkerne konkluderer med at EØS-komiteen, i sin 1999-erklæring, ved å utvide rekkevidden av et tidligere unntak uten noen tilsvarende fellesskapslovgivning, reverserte allerede integrert lovgivning. Dette er ikke omfattet av rekkevidden for den forenklede prosedyren. Konklusjonen må derfor bli at EØS-komiteen ikke hadde kompetanse til å opptre slik den gjorde.

23. Det er videre anført av saksøkerne at den manglende kompetansen omtalt ovenfor ikke er reparert verken ved fullmakt forutsatt i vedlegg II, kapittel XV, eller ved fullmakt forutsatt i felleserklæringen av 1995; begge gjenspeiler forsøk på å øke graden av integrasjon, og ikke å redusere den.

24. Saksøkerne er av den oppfatningen at såvel vedlegget som den etterfølgende 1995-erklæringen viser at avtalepartene, på tidspunktet for EØS-avtalens inngåelse, ble enige om å oppnå målet om fullstendig anvendelse av fellesskapslovgivningen innen det aktuelle området i løpet av kort tid. Det var imidlertid også enighet om at en EFTA-stat kunne unntas fra bestemmelser i fellesskapslovgivningen ved enighet i EØS-komiteen. Vedlegget gir ikke grunnlag for unntak på et senere tidspunkt fra de deler av rammelovgivningen som allerede har blitt integrert som en del av EØS-avtalen.

25. Saksøkerne hevder også at ingen myndighet til å utvide rekkevidden av unntaket i 1995-erklæringen kan baseres på denne erklæringen på et senere tidspunkt. I den erklæringen er det uttrykkelig uttalt at Norge har akseptert de relevante direktivene med visse særlige unntak. Ytterligere unntak kan ikke bli vedtatt senere.

26. Videre følger det klart av 1995-erklæringen at formålet var at fellesskapslovgivningen skulle gjelde fullt ut innen EØS fra og med 1 januar 1999. Dens formål var ikke å ta et skritt tilbake ved å utvide de tidligere unntakene og tillate et ytterligere unntak fra en rammelovgivning som allerede hadde blitt integrert. Følgelig er det, etter saksøkernes oppfatning, ikke grunnlag i 1995-erklæringen for å fastholde at partene gjennom felleserklæringen har blitt enige om at det ved senere endringer skulle være mulig å forandre integreringen av den rammelovgivningen som det allerede var oppnådd enighet om.

27. Saksøkerne er videre av den oppfatningen at det supplerende spørsmålet kan fremmes for EFTA-domstolen. De bestrider statens påstand om at spørsmålet allerede er avgjort. De hevder at EØS-komiteens kompetanse aldri var tema under den skriftlige saksbehandlingen i den tidligere sak, selv om dette poenget ble anvendt til støtte for deres tolkning.

28. Saksøkerne anfører at det fremgår klart av Overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 34 at EFTA-domstolen har kompetanse til å tolke EØS-avtalen, herunder bestemmelsene vedrørende EØS-komiteens myndighet.

Den norske stat

29. Den norske stats prinsipale anførsel er at spørsmålet i Oslo byretts anmodning skal avvises fordi det bestrider gyldigheten av dommen i *Allied Colloids*. Dersom EFTA-domstolen kommer til at spørsmålet kan fremmes, er staten av den oppfatningen at svaret på spørsmålet kan utledes klart fra tidligere rettspraksis, og at EFTA-domstolen således kan treffe sin avgjørelse ved begrunnet beslutning der den viser til sin tidligere avgjørelse, jf Rettergangsordningen artikkel 97(3).

30. Staten hevder at, selv om det skulle være mulig for en nasjonal domstol å anmode om to eller flere rådgivende uttalelser i den samme saken, er det ikke tillatt å bruke dette middelet til å bestride gyldigheten av den tidligere avsatte dommen (se for eksempel sak 69/85 *Wünsche Handelsgesellschaft v Germany* [1986] ECR 947, avsnitt 15).

31. Staten anfører at det følger av EF-domstolens rettspraksis at det kan være grunnlag for en supplerende anmodning (1) når den nasjonale domstolen støter på vanskeligheter ved forståelsen eller anvendelsen av dommen, (2) når den forelegger et nytt rettsspørsmål til EFTA-domstolen, eller (3) når den fremlegger nye opplysninger som kan lede EFTA-domstolen til å avgi et annet svar på et tidligere forelagt spørsmål. Etter statens oppfatning er ingen av disse alternativene aktuelle i den foreliggende saken.

32. Når det gjelder det første alternativet, fremhever staten at det ikke er bestridt at staten, i henhold til den tidligere avgjørelsen i *Allied Colloids*, har kompetanse til å pålegge de omstridte merkekravene.

33. Når det gjelder det andre alternativet, kan spørsmålet i den foreliggende saken ikke anses som et nytt rettsspørsmål siden all relevant lovgivning, såvel nasjonal rett som EØS-rett, ble presentert for EFTA-domstolen under den tidligere saken.

34. Når det gjelder det tredje alternativet, påpeker staten at grensene for EØS-komiteens kompetanse utvilsomt ble diskutert under den muntlige høringen i den tidligere saken. Avgjørelsen i den saken må derfor tolkes slik at EFTA-domstolen korrekt forutsatte at EØS-komiteen hadde den nødvendige kompetansen. Det er således ingen nye hensyn i denne saken som vil kunne lede EFTA-domstolen til den konklusjonen at EØS-komiteen ikke hadde kompetanse til å vedta 1999-erklæringen.

35. En slik konklusjon vil dessuten, etter statens oppfatning, i realiteten sette EFTA-domstolens avgjørelse i *Allied Colloids* til side. Staten anfører derfor at anmodningen må avvises.

36. Dersom EFTA-domstolen kommer til at anmodningen kan fremmes, er det anført at EFTA-domstolen bør treffe sin avgjørelse ved begrunnet beslutning der den viser til sin tidligere avgjørelse, i henhold til prosedyren som er foreskrevet i Rettergangsordningen artikkel 97(3), siden den er åpenbart identisk med et spørsmål som EFTA-domstolen tidligere har avgjort. Det vises til EF-domstolens avgjørelse i sak C-307/99 *OGT Fruchthandelgesellschaft* [2001] ECR I-3159 vedrørende tolkningen av artikkel 104(3) i EF-domstolens rettergangsordning, der EF-domstolen kom til at et spørsmål er åpenbart identisk når svaret på spørsmålet klart kan utledes av eksisterende rettspraksis. I slike tilfeller er det hensiktsmessig å treffe avgjørelse ved begrunnet beslutning.

37. Staten hevder at det faktiske innholdet i spørsmålet i *Allied Colloids* er slik at svaret i den foreliggende saken kan utledes klart fra svaret i den saken.

38. Hvis den prinsipale påstanden ikke tas til følge, er det statens oppfatning at EØS-komiteen hadde kompetanse til å vedta felleserklæringen av 1999. Videre anfører staten at EFTA-domstolen ikke har kompetanse til å sette til side hele eller deler av EØS-komiteens vedtak.

39. Staten fremholder at det er uten betydning for saken hvorvidt 1999-erklæringen utgjør en utvidelse av unntakene i 1995-erklæringen eller en presisering av disse. Vedtakelsen av 1999-erklæringen er innenfor EØS-komiteens kompetanse.

40. Staten viser til artikkel 92 EØS, hvor det fremgår at EØS-komiteen har kompetanse til å treffe rettslig bindende beslutninger på de områdene som dekkes

av EØS-avtalen. En beslutning om et særskilt unntak i forbindelse med at en rettsakt inntas i EØS-avtalen er klart innenfor EØS-komiteens kompetanse.

41. Staten viser også til artikkel 98 EØS og anfører at EØS-komiteen er gitt myndighet etter folkeretten til å endre vedleggene til EØS-avtalen, herunder, blant annet, en generell myndighet til å vedta nye EØS-bestemmelser innenfor de rammene som følger av artikkel 98 EØS. Denne myndigheten er ikke begrenset til nye rettsakter eller rene tekniske endringer.

42. Staten viser også til artikkel 93(2) EØS og hevder at det følger av denne bestemmelsen at alle beslutninger truffet av EØS-komiteen skal være enstemmige. EØS-komiteen er altså et typisk folkerettslig organ, og enhver ny beslutning truffet av komiteen skaper nye folkerettslige forpliktelser for partene.

43. Staten viser til artikkel 102(3) EØS og saksøkernes anførsler om at denne bestemmelsen ikke innfører en rett til å reversere integrasjon som det allerede har vært enighet om, hvis ikke vilkårene for anvendelse av artikkel 112 – 113 EØS er oppfylt. Den hevder at det som følge av ordlyden, ”enighet i saker som er relevante”, er utvilsomt at EØS-komiteen hadde kompetanse til å vedta 1999-erklæringen. Det hevdes videre at beskyttelsestiltakene i artikkel 112 og 113 EØS er av en helt annen art, og ikke kommer til anvendelse i den foreliggende saken.

44. Når det gjelder anførselen om at EØS-komiteens kompetanse bare gjelder ny fellesskapslovgivning, anfører staten at EØS-komiteen har kompetanse til å endre vedleggene til EØS-avtalen uavhengig av om det er EU som har tatt initiativet til endringene, og uavhengig av om endringene utvider eller innsnevrer rekkevidden av en tidligere avgjørelse.

45. Staten viser også til artikkel 102(4) EØS, hvor det heter at dersom EØS-komiteen ”ikke kan komme til enighet om en endring i et vedlegg, skal den undersøke alle andre muligheter for at denne avtale fortsatt skal kunne virke tilfredsstillende, og treffe enhver beslutning for dette formål, herunder muligheten for å konstatere at lovgivningen skal anses likeverdig.” Etter statens oppfatning viser dette klart at avtalepartene kan bli enige om noe annet enn å innta ny fellesskapslovgivning.

46. Staten hevder videre at verken vedlegget eller 1995-erklæringen begrenser EØS-komiteens myndighet. Vedleggets ordlyd oppstiller ingen tidsfrist for en EFTA-stats rett til å vurdere behovet for unntak. Det uttrykker kun målet om at rettsakten skal gjelde innen 1 januar 1995. Det hevdes dessuten at felleserklæringen av 1995 uttrykkelig tillater unntak, jf ”Dersom en EFTA-stat kommer til at den fortsatt vil ha behov for unntak på bestemte områder omhandlet i dens respektive tillegg, får bestemmelsene det gjelder ikke anvendelse for denne EFTA-staten, med mindre EØS-komiteen kommer fram til en annen løsning”.

47. Staten anfører at EFTA-domstolen under enhver omstendighet ikke har kompetanse til å sette en beslutning av EØS-komiteen helt eller delvis til side. EFTA-domstolens oppgaver er uttømmende opplistet i Overvåknings- og domstolsavtalens artikkel 31 – 41. Kompetansen til å sette til side beslutninger av EØS-komiteen kan ikke utledes av disse bestemmelsene.

48. Staten anfører at anmodningen må avvises. Dersom anmodningen behandles, er staten av den oppfatningen at EFTA-domstolen må treffe sin avgjørelse ved begrunnet beslutning der den viser til sin tidligere avgjørelse.

49. Dersom EFTA-domstolen er av den oppfatning at EØS-komiteens kompetanse må vurderes, må spørsmålet besvares som følger:

”EØS-komiteen hadde kompetanse til å vedta felleserklæringen av 26 mars 1999.”

Den islandske regjering

50. Den islandske regjering støtter Den norske stats anførsler om at EFTA-domstolen i denne saken er bedt om å revurdere grunnlaget for, og gyldigheten av sin dom i *Allied Colloids*. Anmodningen må således avvises. For det tilfelle at anmodningen tas til behandling, støtter Den islandske regjering den oppfatningen at anmodningen er klart identisk med et spørsmål som EFTA-domstolen allerede har tatt stilling til, og at prosedyren foreskrevet i Rettergangsordningen artikkel 97(3) må anvendes.

51. Når det gjelder EØS-komiteens kompetanse, gjør Den islandske regjering oppmerksom på at det er forutsatt i artikkel 102 EØS at EØS-komiteen må bestrebe seg på å løse uenighet for å innta nye rettsakter. Det er også fremhevet at komiteen skal bestrebe seg på å finne en gjensidig godtagbar løsning når et alvorlig problem oppstår.

52. Den islandske regjering fremhever videre at et typisk eksempel på å komme til enighet i stridstilfeller, ville være å tillate EFTA-statene (delvis) unntak fra det materielle anvendelsesområdet for ny fellesskapslovgivning.

53. EØS-komiteen har den generelle oppgaven med å sikre effektiv gjennomføring og anvendelse av EØS-avtalen. Ordlyden i EØS-avtalens bestemmelser vedrørende EØS-komiteen begrenser ikke dens myndighet i spørsmål av den art som er til behandling i den foreliggende saken.

54. Den islandske regjering konkluderer med at EØS-komiteen har kompetanse til å endre sin tidligere vedtatte lovgivning siden ingenting i EØS-avtalens tekster er til hinder for dette. EØS-komiteen hadde således myndighet til å vedta 1999-erklæringen.

55. Når det gjelder EFTA-domstolens kompetanse, støtter Den islandske regjering fullt ut den oppfatningen og de argumentene som er fremført av Den norske stat, det vil si at EFTA-domstolen ikke har kompetanse til å sette EØS-komiteens beslutninger helt eller delvis til side.

EFTAs overvåkningsorgan

56. EFTAs overvåkningsorgan viser til artikkel 92 EØS og anfører at bestemmelsens ordlyd indikerer at EØS-komiteen har bred myndighet. Den er likevel ikke ubegrenset siden EØS-komiteen bare kan utøve den myndigheten den har fått seg tildelt.

57. EFTAs overvåkningsorgan viser også til artikkel 98 EØS. Det anfører at det på grunnlag av denne bestemmelsen må antas at EØS-komiteen ikke er berettiget til å endre, for eksempel protokollene 8 og 33. Alle vedleggene til EØS-avtalen kan imidlertid endres ved beslutning i EØS-komiteen.

58. Når det gjelder endringer av et vedlegg, anfører EFTAs overvåkningsorgan at artikkel 102(1) EØS sammen med artikkel 98 EØS inneholder en generell fullmakt for EØS-komiteen til å endre vedlegg for å gjøre ny fellesskapslovgivning til en del av EØS-avtalen. Selv om dette av hensyn til homogenitet og rettsikkerhet burde foretas så raskt som mulig etter vedtagelsen av lovgivningen i Fellesskapet, er det ikke oppstilt bestemte tidsfrister. Det er heller ingen bestemmelser som hindrer EØS-komiteen i å gjøre tilpasninger ved vedtakelsen av en fellesskapsrettsakt. Slik tilpasning kan til og med vedtas etter at den aktuelle fellesskapsrettsakten er inntatt. Til ytterligere støtte for sitt syn viser EFTAs overvåkningsorgan til EØS-komiteens praksis.

59. EFTAs overvåkningsorgan hevder at det på denne bakgrunn må konkluderes med at EØS-komiteen, i henhold til bestemmelsene i EØS-avtalen, kan utøve et bredt skjønn med hensyn til hvordan og når den utøver sin myndighet.

60. Når det gjelder EØS-komiteens myndighet i den foreliggende saken, viser EFTAs overvåkningsorgan til de relevante deler av vedlegg II (sikkert ovenfor i avsnitt 14). Det er påpekt at den der forutsatte gjennomgåelsen resulterte i 1995-erklæringen og senere 1999-erklæringen.

61. Ingenting i vedleggets eller erklæringenes ordlyd synes å indikere at vedkommende EFTA-stat skulle være forhindret fra å kreve en utvidelse eller en presisering av tidligere unntak så lenge dette er i overensstemmelse med formålet. Hensynet til rettsikkerhet kan ikke påvirke dette resultatet – enhver aktør i næringslivet må akseptere det forhold at de juridiske betingelsene de opererer under kan bli endret eller opphevet av lovgiveren.

62. Når det gjelder EFTA-domstolens kompetanse, gir EFTAs overvåkningsorgan en vurdering av reglene om EF-domstolens kompetanse og av denne domstolens rettspraksis med hensyn til internasjonale avtaler, med det formål å fastslå hvorvidt EF-domstolen kan ha kompetanse til å dømme i saker vedrørende gyldigheten av EØS-komiteens beslutninger.

63. Det er blant annet påpekt at det er etablert rettspraksis³ at EF-domstolen, i henhold til artikkel 234 EF, har kompetanse til å tolke rettsakter vedtatt av organer etablert i henhold til avtaler inngått av De europeiske fellesskap. Det samme gjelder såkalte blandede avtaler, slik som EØS-avtalen. Det er således anført av EFTAs overvåkningsorgan at EF-domstolen utvilsomt har kompetanse til å tolke vedtak truffet av EØS-komiteen.

64. Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt EF-domstolen ville ha kompetanse til å dømme i spørsmål vedrørende gyldigheten av internasjonale avtaler eller rettsakter vedtatt av organer opprettet ved slike avtaler, synes det ikke å foreligge noe relevant rettspraksis. Oppfatningen i juridisk teori synes imidlertid å være at EF-domstolen har slik kompetanse.

65. Videre anfører EFTAs overvåkningsorgan, ved henvisning til *France v Commission*,⁴ at denne dommen ser ut til å støtte det syn at EF-domstolen i virkeligheten anser at den har kompetanse til å vurdere internasjonale avtaler, mens den formelt avstår fra å uttale seg om deres gyldighet.

66. EFTAs overvåkningsorgan anfører at dersom vurderingen i *France v Commission*, nevnt ovenfor, skulle blitt anvendt i en sak hvor EF-domstolen ble stilt overfor spørsmålet om gyldigheten av EØS-komiteens beslutning, ville resultatet bli at domstolen, dersom den kom til at beslutningen ikke var i overensstemmelse med EØS-avtalen, og at EØS-komiteen derfor gikk utover sin myndighet, kunne kjenne ugyldig det underforståtte vedtaket i Kommissjonen for De europeiske fellesskap som bemyndiget dens representanter til å treffe en slik beslutning. Konsekvensen kunne bli at beslutningen formelt ble stående, men at den ikke kunne anvendes innen Fellesskapet. EFTAs overvåkningsorgan viser til at spørsmålet om EØS-komiteens myndighet synes å ha sammenheng med spørsmålet om kommisjonens myndighet. EFTAs overvåkningsorgan overfører dette resonnementet til den foreliggende saken, og anfører at spørsmålet om EØS-komiteens myndighet synes å ha sammenheng med hvorvidt norske myndigheter var berettiget til å utstede pålegget som er angrepet av selskapene i hovedsaken, og argumenterer med at norske myndigheter må akseptere beslutningen, men at de norske gjennomføringstiltakene kan kjennes ugyldig. Videre hevdes det at dersom EFTA-domstolen skulle komme til at EØS-komiteen har gått utover sin myndighet ved vedtakelsen av en beslutning, kan dette ikke få betydning for gyldigheten av en fellesskapsrettsakt som er en del av

³ Se for eksempel sak C-192/89 *Sevince* [1990] ECR I-3416.

⁴ Sak C-327/91 *France v Commission* [1994] ECR I-3641.

denne beslutningen. Det er bare EF-domstolen som kan kjenne en fellesskapsrettsakt ugyldig med virkning innen fellesskapets rettsorden.

67. EFTAs overvåkningsorgan viser også til at EF-domstolen i *Foto-Frost*⁵ kom til at en nasjonal domstol som vurderer å sette til side en fellesskapsrettsakt er forpliktet til å henvide gyldighetsspørsmålet til EF-domstolen. Det er hevdet at dette resultatet er basert på behovet for å sikre ensartet anvendelse av fellesskapsretten. Likeledes må en nasjonal domstol i en medlemsstat som vurderer å sette til side en beslutning av EØS-komiteen være forpliktet til å henvide spørsmålet om beslutningens gyldighet til EF-domstolen.

68. EFTAs overvåkningsorgan hevder at det følger av ovennevnte at det er sannsynlig at EF-domstolen kan vurdere EØS-komiteens beslutninger; at næringsdrivende i Fellesskapet er gitt rettslig beskyttelse mot EØS-komiteens mulige ulovlige handlinger; og at nasjonale domstoler er gitt retningslinjer ved vurderingen av hvorvidt EØS-komiteen har handlet utenfor sin myndighet.

69. Det er ingen tvingende argumenter som innebærer at ikke EFTA-statene skulle gi næringsdrivende den samme beskyttelsen og nasjonale domstoler i EFTA-statene den samme veiledningen. Tvert imot synes det naturlig at EFTA-domstolen tilbyr nasjonale domstoler veiledning om hvorvidt EØS-komiteen handler utenfor sin myndighet.

70. EFTAs overvåkningsorgan foreslår at spørsmålet besvares slik:

Gjennomgangen av det forelagte spørsmålet har ikke avslørt noe som tilsier at EØS-komiteen, ved å vedta felleserklæringen av 26 mars 1999 har handlet utenfor den kompetansen som den er tildelt ved EØS-avtalen.

Kommisjonen for De europeiske fellesskap

71. Først foretar Kommisjonen for De europeiske fellesskap en vurdering av EØS-komiteens myndighet.

72. Med henvisning til artikkel 92(1) og 102(1), (3) og (4) EØS, og til EFTA-domstolens avgjørelse i *Jæger v Opel Norge*,⁶ anfører kommisjonen at EØS-komiteens rolle som beslutningstaker ikke er begrenset til å endre EØS-avtalens vedlegg, men også omfatter kompetanse til å endre de fleste av protokollene, jf artikkel 98 EØS.

73. Kommisjonen vurderer videre spørsmålet om EFTA-domstolens kompetanse. Den påpeker at artikkel 34 i Overvåknings- og domstolsavtalen bare gir EFTA-domstolen kompetanse til å gi rådgivende uttalelser vedrørende

⁵ Sak C-314/85 *Foto-Frost* [1987] ECR 4199.

⁶ Sak E-3/97 *Jæger v Opel Norge* [1998] EFTA Court Report 4, avsnitt 30.

tolkningen av EØS-avtalen. Det er ingen parallell i EØS-avtalen til bestemmelsen om å prøve lovligheten av fellesskapsrettsakter i artikkel 230 i EF-traktaten. Artikkel 36 i Overvåknings- og domstolsavtalen strekker EFTA-domstolens kompetanse til å prøve lovligheten av rettsakter truffet av EFTAs overvåkningsorgan.

74. På dette grunnlaget anfører kommisjonen at lovligheten av EØS-komiteens beslutninger ikke er underlagt EFTA-domstolens kontroll. Når et spørsmål som det i den foreliggende saken er forelagt EFTA-domstolen, er domstolens kompetanse begrenset til å ta stilling til tolkningen av EØS-avtalen med hensyn til dette spørsmålet.

75. Kommisjonen hevder at EFTA-domstolen derfor er i stand til å stadfeste sin avgjørelse i sin tidligere rådgivende uttalelse med hensyn til endringene i EØS-avtalens vedlegg II kapittel XV.

Thór Vilhjálmsson
Saksforberedende dommer